

BİR ALTERNATİF YAŞAM BİÇİMİ OLARAK EKO-KÖYLERİN İNCELENMESİ*

Özgür VURAL¹

Murat YAMAN²

Öz

Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesinin hemen ardından değişmeye başlayan dünya düzeninde doğa tahribatı ve sürdürülemeyen tüketim algısı ortaya çıkmıştır. Bu duruma tepki olarak ekolojik dengenin korunması fikrine dayanan savunuların ortaya çıktığı görülmektedir. 1960-1970 yılları arasında bu eleştirel bakış açısı; çevresel değerlere sahip çıkma ortak amacı doğrultusunda örgütlenmeye başlamıştır. Bu tarihsel süreç içerisinde meydana gelen ekolojik denge ve sürdürülebilirlik düşüncesi doğrultusunda şekillenmiş olan ilk somut adımlardan biri eko-köy yerleşkelerinin oluşturulması olmuştur.

Eko-köyler; bilinçli bir şekilde sistematik olarak doğal ortamları ekolojik, sosyolojik ve psikolojik dengeler kurarak sürdürülebilir bir şekilde yeniden yapılandırmak amacıyla hareket etmektedir. Eko-köyler; insan faaliyetlerinin zararsız bir biçimde doğayla bütünleştiği, insanın sağlıklı bir şekilde gelişimini öngören, başarılı bir şekilde kesintiye uğramadan sürdürülebilecek, tam teşekküllü yerleşimlerdir. Eko-köylerin ana düşüncesi; sürdürülebilir kurgularla doğaya saygılı bir şekilde geleceği tasarlamaktır.

Bu çalışmada alternatif bir yaşam biçimi olarak eko-köyler ekoloji ve ekolojik düşüncenin temelleri ekseninde değerlendirilmekte; eko-köy oluşumları ve yapısal özellikleri insan-doğa ilişkisi üzerinden ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekoloji, Ekolojik Yaşam, Eko-köyler, Sürdürülebilirlik.

EXAMINATION OF ECO-VILLAGES AS AN ALTERNATIVE LIFESTYLE

Abstract

The destruction of nature and the perception of unsustainable consumption emerged in the world order that started to change right after the Industrial Revolution took place. In response to this situation it is seen that the defenses based on the idea of protecting the ecological balance have emerged. Between the years 1960-1970 this critical point of view; started to organize in line with the common goal of protecting environmental values. One of the first concrete steps shaped in line with the idea of ecological balance and sustainability that occurred in this historical process was the creation of eco-village settlements.

* “Bu çalışma, Ernest Callenbach’ın Ekotopya’sı Ekseninde Ekolojik Köylerin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.”

¹ Bilim Uzmanı, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, E-posta: ozgurvural2013@gmail.com, [ORCID: 0000-0002-2300-4982](https://orcid.org/0000-0002-2300-4982)

² Doç. Dr, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, E-posta: murat.yaman@edu.tr [ORCID: 0000-0001-8659-090x](https://orcid.org/0000-0001-8659-090x)

Atıf: Vural, Ö. ve Yaman, M. (2022). Bir alternatif yaşam biçimi olarak eko-köylerin incelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Van YYÜ 40. Yıl Özel Sayısı, 1-18

DOI: 10.54831/vanyuyuibfd.1109252

Eco-villages; consciously and systematically, its acts with the aim of redesigning natural environments in a sustainable way by establishing ecological, sociological and psychological balances. Eco-villages; They are full-fledged settlements where human activities are harmlessly integrated with nature which foresees the healthy development of human beings and which can be successfully maintained without interruption. The main idea of eco-villages; is to design the future in a way that respects nature with sustainable constructs.

In this study eco-villages as an alternative life style evaluated on the axis of ecology and the foundations of ecological thought eco-village formations and their structural features are discussed through the human nature relationship.

Keywords: Ecology, Ecological Life, Eco-villages, Sustainability.

GİRİŞ

Dünya’da sanayi devriminden sonra temel ihtiyaçlar seri bir şekilde üretilmeye başlamıştır. Bu üretim tarzı tüm kaynakların kontrolsüzce fabrikalara transferine neden olmuştur. Servet sahibi olmak ve yeni oluşan fırsatlardan faydalanmak için köylerden şehirlere gelişigüzel bir göç hareketi başlamıştır. Tahmin edilemeyen şekilde meydana gelen bu gelişme; teknolojiyi kontrol edenler için zenginlik, bolluk ve lüks çağını getirmiştir. Böylece çok pahalı ve sürdürülemeyen bir yaşam biçimi hızla popüler hale gelmiştir. Gezegenin sınırlı kaynaklarının sınırsızlaşmasına kullanımı; eldeki imkanların çok üstünde bir yaşam olarak insanların tüketimine sunulmuştur. Öyle ki sınırlı kaynaklar ile çizilen sınırsızlık algısı bir süre sonra kurulan bu yapay düzende sürdürülebilirlik yönünden ciddi aksamlar yaşanmasına ve doğal döngünün yapay sistem içerisindeki isteklere cevap veremez hale gelmesine neden olmuştur.

Sanayileşme ile birlikte, hızlı kentleşme süreci kırdan kente büyük nüfus akımlarını meydana getirmiştir. İlk defa 2006 yılında, kent nüfusu, kır nüfusunu geçmiştir. Bu da dünya üzerindeki sürdürülebilir olmayan baskıyı artırmıştır. İnsanların topraklarını terk etmesi sonucu, yeni girişimciler bu fırsatı değerlendirmiş ve kar amacı güden yeni tarım tekniklerini kullanmaya ve bu tekniklerin gelişimine yönelik taleplerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu durum hibritleştirilmiş tohumun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu tohumlar çapraz döllemeyle oluşan; hastalıklara karşı dayanıklılıktan uzak, lezzetten ve besin değerinden yoksun ürünler elde edilmesi biçiminde üretimi gündeme getirmiştir (Rose, 2014: 57).

17.yy’da yaşanan bilim ve teknolojideki gelişmeler ve Sanayi Devrimi’nin de etkisi kendini güç ve zenginlik rekabetinin içinde bulan, rasyonel düşünen çıkarıcı bireyleri meydana getirmiştir. Bu durum doğal yaşamın; toprak ve mal varlığına, tüketim için büyük bir depoya, atıklar için ise geniş bir çöplüğe indirgenmesine sebep olmuştur. Günümüzde birçok ekolojik ve sosyal krizler yaşanmaktadır. Toplumun geneli bu krizlere çözüm bulma gayreti içerisinde. Eko-köy hareketi ise bu açığı dolduracak nitelikte bir konuma sahiptir.

Bu çalışmada küreselleşmeyle birlikte gelen standartlaştırılmış ve hızlı tüketim anlayışına karşı daha sürdürülebilir bir yaşam için eko-köyler bir alternatif yaşam biçimi olma ekseninde değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ekoloji ve ekolojik düşüncenin temelleri üzerinde durulduktan sonra eko-köylerin bu temeller üzerinde nasıl oluştuğundan bahsedilmiş ve eko-köy oluşumlarının sahip olduğu yapısal özellikler ortaya konulmuştur.

1. KAVRAMSAL OLARAK EKOLOJİ VE EKOLOJİK DÜŞÜNCENİN TEMELLERİ

Ekoloji kavramı, ilk kez 1866 yılında Alman biyolog Ernst Haeckel tarafından Yunanca yaşanan yer, yurt, barınak anlamına gelen “*oikos*” ile bilim ve söylem anlamına gelen “*logia*” sözcüklerinden türetilmiştir. Ekoloji kavramı, canlılar ile çevrelerindeki dünya arasındaki karşılıklı ilişkileri kapsamakta, yaşama ortamını oluşturan faktörler ile ortamın özelliklerini ve karşılıklı etkileşimlerini derinlemesine incelemektedir (Güleryüz, 2013: 9).

Ekoloji; çeşitli türlerin, yaşamlarını çevreyle uyumlu olarak ne şekilde sürdürdüklerini veya bu türlerin hangi koşullar altında gereksinimlerini karşıladıklarını, çeşitli işlevlerini nasıl bir ortamda aktif ettiklerini incelemekte olan bir bilim dalıdır. Bu bilim dalını diğerlerinden ayıran en önemli özellik canlı ve cansız ortamlar arasındaki ilişkileri bütüncül bir yöntemle irdelemesidir (Kayır, 2003: 25). Ekoloji, doğanın sınırlarını çizmekte; faillerini yeniden belirlemektedir. Hayatın anlamı belki de doğal düzene itaat etmek üzerine kurgulanmaktadır (Şahin, 2011: 67). Doğa bir yol göstericidir. Gelişmek için doğaya kulak vermek ve onu çok iyi gözlemlemek gerekmektedir. Bir topluluk olarak gerçeği doğada aramak bütün kapıları açacaktır (Aggarwal, 2018: 9). Doğal bir düzen içerisinde gerçekleştirilen faaliyetlerin her zaman alternatifleri mevcuttur ve doğa ile bütünleşme sağlandığı takdirde doğa çok iyi bir işbirlikçi olarak gereken desteği sunmaya hazır durumdadır.

Doğa kendi halinde iken kusursuz bir dengeye sahiptir (Fukuoka, 2018: 56). Doğa her yerde sürekli hareket halindedir; herhangi bir yılın koşulları başka bir yılla asla tamamen aynı değildir. Bu nedenle önceden önlem almak yerine olan şartlarla en iyisini yapmaya çalışmak gerekmektedir (Fukuoka,2018: 90). Doğa; tıpkı bir meyvenin çiçekleri gibi narin bir şekilde korunmalıdır (Thoreau, 2018: 15). Sadece insanı düşünen bakış açıları ve değerlendirmeler; indirgemeci ve yıkıcı sonuçlar ortaya çıkaracaktır. İnsan yaşam alanı ile bir etkileşim içinde olan ekolojik faktördür. Bunun unutulmaması gerekmektedir (Kayır, 2003: 49).

Doğada gelişen olaylar örgüsünün içinde insanların payı düşünüldüğünden daha az olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Bu duruma erişilince evrensel bir masumiyet durumu ortaya çıkacaktır. Evren görüldüğünden kat kat daha fazlasıdır. Fakat bunu görebilmek için evrendeki yolculuğu etkin bir şekilde gözlemleyerek geçirmek gerekmektedir. Yer yüzeyi sanıldığı kadar aksine daha yumuşak ve insanın bıraktığı izlere karşı hassastır (Thoreau, 2018: 359-365).

Ekolojik düşüncenin temeline bakıldığında insan doğa-üstü bir varlık değildir. Tüm diğer canlılar gibi insan da onların içinde bir türdür (Kayır, 2003: 15). İnsanların doğanın aklından ve akışından yeni bir şeyler öğrenmesi her zaman için faydalıdır. Tek bir dünya vardır ve büyük bir güç alanı demektir. Her varlık ya da aynı yaşam formları tekil ya da çoğul olarak yalnızca kendisini düşünerek yaşarsa bu büyük güç alanı olumsuz etkilenmiş olacaktır. Bütünü düşünmek gerekmektedir. Yıkıcı eylemler yerine içsel uyumu yakalamak; doğa ile iş birliği sağlamaya imkan tanıyacaktır. Sağlanan işbirliği dünyanın zenginliğine zenginlik katacaktır. Hayatı parçalarına ayırmadan yaşamak gerekir. Yaşamın anlamı tümde saklıdır (Findhorn Topluluğu, 2018). Doğallığın sırrı bir bütün olmakta ve bu bütünlüğü mental olarak kabul etmekte saklıdır. Herhangi bir ayırım yapmadan bütüncül bir perspektifte gerçekleştirilecek yaşamsal aktiviteler doğanın devamlılığına katkı sunma hususunda oldukça büyük bir önem arz etmektedir.

Dünya'nın tamamı tek bir aile, tek bir yaratılış, tek bir zekadır (Findhorn Topluluğu, 2018: 113-128). Evren birçok parçadan meydana gelen bir bütünden oluşmaktadır. Evrenin yaşayan bir yapısı vardır. Bu durumun derinlemesine farkında olmak; insanlarda gezegenimizin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilme, ona destek olma becerisi kazandırmaktadır (Rose, 2008: 16). Günümüz dünyası vahşi ve dramatik bir yer olduğu kadar; yeni düşünce ve vizyonlar için uyanış zemini oluşturmaktadır. Yaşam; sonsuz farklılıkların sayısız forma bürünen karmaşık birlikteliğini ifade etmektedir. İnsanlar bu birlikteliğin bir parçasıdır (Trevelyan, 2018: 15).

2. EKOLOJİK YAŞAM OLGUSU

Arzuların basit ve sade olana değil müsrif olana yönlendirilmesi dünyayı zor duruma sokmaktadır (Fukuoka, 2018: 120). Thoreau'nun Walden Gölü adlı eserinde vurguladığı temel söylemlerinden bir tanesi insanın yeterince basit yaşam koşullarına göre yaşaması halinde modern anlamdaki çalışmaya gerek duymayacağıdır (Turan, 2017: 9). Uyanılan her sabah, doğa kadar sade ve masum, sevinçli bir yaşamın habercisidir. Doğal bir gün sakin geçmektedir. Kişinin yapacağı iş içine sinmelidir. Eğlence yapay bir durum değildir. Eğlence hayatın ta kendisidir. Hayatımız birçok sahneden oluşan bir drama gibidir (Thoreau, 2018: 101-129).

Genellikle, çevremizde bize yetecek kadar alan vardır. Bu alan bize doğa tarafından tahsis edilmiştir. Vahşi ve kasvetli diye nitelendirilen ortamlarda bile insanın kendinden bir şeylere rastlaması mümkündür. İçinde yaşadığımız dünya uzaydaki küçük bir noktadan ibarettir (Thoreau, 2018: 148-152). İnsanlık, maddi sahiplenişten ve kişisel kazanç planlamasından vazgeçerse manevi farkındalığa doğru bir ilerleme gösterecektir (Fukuoka, 2018: 120). İnsanın doğayı hüküm altına alma dürtüsünden kurtulması gerekmektedir. Doğanın karmaşık yapısına saygı duyulması; sadelikle zenginleşmeyi beraberinde getirecektir (Ayman, 2011: 56).

Sadelik; kendi değerlerimiz doğrultusunda bazı tüketim alışkanlıklarından bilerek ve isteyerek feragat etmektir. İnsanların diğer canlılarla birlikte var olan kaynakları adil ve dengeli bir şekilde

paylaşmayı öğrenip sade bir yaşam sürmesi sağlık ve mutluluğu da beraberinde getirecektir. Sadelik; çevremizdekilerle samimi ve içten, inanarak en yalın şekilde bütünleşmeyi ifade etmektedir. Bu durumda doğayı örnek alarak tasarım yapmak gerekmektedir. Doğadan alınan geri bildirimlerle en basit hal bulunabilecektir (Scott, 2011: 57-60).

Sadelik anlayışı zorunluluktan dolayı değil gönüllü olarak istenilen bir durumu ifade etmektedir. Gönüllü sadelik kişinin öznel olarak seçtiği bir yoldur. Daha fazla mal ve hizmet alma imkanı var iken iktisadi değerlere olabildiğince asgari düzeyde dahil olma kararı almak ve uygulamaktır. Kazanılan paraya göre değil gerçek ihtiyaçlara göre harcama yapılması gerekmektedir. Gönüllü sadelik bir geçmişe dönüş değildir. Aksine geleceği şekillendiren bir kavramdır (Dudu, 2011: 10-18). Yaşam sadeleştirildiğinde muhatap olunan karmaşıklıklar azalacak; yalnızlık, yoksulluk, zayıflık söz konusu olmaktan çıkacaktır (Thoreau, 2018: 365).

Sadelik kavramı kendi kendine yetebilme kavramıyla doğru orantılıdır. Kendi kendine yeterlilik; en genel ve kapsayıcı şekilde, herhangi bir şeyin işleyişinin başka bir şeye mecbur olmaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Dengeli bir iş bölümünü ve küçük topluluklar ölçeğinde geliştirilip uygulanabilecek bir teknoloji anlayışını getirmektedir (Dudu, 2011: 19-20). Kapitalizmin oluşturduğu tüketim iştahına karşı yetinme ve sadeleşme dürtüsü tüketim kültürünü değiştirecektir (Şahin, 2011: 66). Bu bilinç, eko-köylerde hayat bulmaktadır.

Dünya'nın çeşitli yerlerinde son zamanlarda filizlenen komünlerle karşılaşmak mümkündür. Kendi yiyeceklerini ve toplumsal kurgularını inşa etmeye çalışmaktadırlar. Sayıları az da olsa bu insanlar doğala dönme eğilimi açısından bir başrol oyuncusu görevi üstlenmektedirler. Doğru gıda, doğru eylem ve doğru farkındalık durumlarından biri gerçekleştiğinde diğerleri de gerçekleşecektir (Fukuoka, 2018: 124-152).

Modern tüketicinin davranış kalıbı ihtiyaçların sınırsız olduğu ön kabulüne göre belirlenmiştir. İnsanlar neyi, ne zaman, nasıl ve ne şekilde yapması gerektiği adeta programlanan robotlar haline getirilmiştir (Dudu, 2011: 22-25). Ekolojik yaşam denemeleri kapitalizme karşı bir alternatif yaratmaktadır. Ekolojik deneyimi, yalnızca tüketici bireyi besleyen değil, tüketici bireyi ortadan kaldıran bir şey olarak algılamak gerekmektedir (Şahin, 2011: 63-66).

Günümüz medyası tüketimci telkine sürekli devam etmektedir. Özellikle televizyon bu işin mutfağı haline gelmiştir (Rose, 2014: 77). Televizyonlarda genellikle ticari ya da siyasi amaç güden programlar yayınlanmaktadır. Bu durum insanların yaşam algısının yönlendirilmesine sebep olmaktadır. Maruz kalınan algı manipülasyonunu insanlık lehine çevirebilmek; yaşamın kontrolünü tekrardan ele almak gerekmektedir. Bunun için tabandan tavana bir değişim süreci geçirilmelidir. Dönüşüm yerel yönetimlerden başlayacaktır. Dolayısıyla küçük ölçekli topluluklar oluşturarak yeni bir geleceğe adım atmaya başlanmalıdır (Rose, 2009: 17-19).

İnsan, doğadan uzak bir şekilde, hayatını devam ettiren asıl sürece dahil olmadan yaşayamayacaktır. Modern toplumun kentsel enerjisi büyük ölçüde tükenmiştir (Rose, 2014: 105). Doğayla insan arasındaki bağlar koptuğunda bunu düzeltmek için öncelikle panik yapmamak gerekmektedir. Doğa ile bütünleşmede paniğe yer yoktur. Acele çözüm bulma anlayışı bizi daha da doğadan uzaklaştıracak sonuçlar doğurabilecektir (Fombelle, 2018: 42). Toprağa karşı ilgi duymaya başlayan kent sakinleri kıra doğru yeni bir dalga başlatacaklardır. Bu nedenle çiftçiler, arazi sahipleri ve yerel yönetimlerin bu duruma hazırlıklı olması gerekmektedir (Rose, 2014: 115). Bu değişim hareketliliğinin olabildiğince hızlı ve agresif bir şekilde planlanmasını da iyi bir gelişme olarak yorumlayabilmek güçtür. Nitekim toprak ile bütünleşmek ve doğaya adaptasyonu sağlamak hızlı bir biçimde çeşitli gereklilikleri yerine getirerek gerçekleştirilecek bir olgu değildir. Bu farkındalığın peşinden koşarken de doğal süreçlere saygı duyarak yapay zaman dilimlerinden sıyrılmış bir biçimde senkronizasyon sağlamak gerekmektedir.

Her türlü uğraş yaşamın telaşlı akışına katkı da bulunan bir domino taşı gibidir. Dikkatsiz bir şekilde telaş içinde savrulmak yerine; yavaşlamayı, sakinleşmeyi ve kendi olduğumuz yeri daha çok kavramaya çalışmaya odaklanmak faydalı olacaktır. Şu anda tüm türleri etkileyen gelecek için yanlış tasarlanmış bir plan yürütülmektedir. Bu planın kötü sonuçlarının farkında olup içimizde bir değişim kıvılcımının alev almasına müsaade etmek gerekmektedir (Rose, 2014: 78-89).

Genel görüş, insanın üstün zekalı mükemmel bir değere sahip yaratıklar olduğu ve insanların başardığı şeylerin kültüre ve tarihe harika olarak yansıdığı çerçevesindedir fakat aslında bu durum tam tersi olarak doğa için geçerlidir. Sorunlarla mücadelede tek güç insanın zekası değildir. Tanrı tüm canlılara zeka bahşetmiştir. İnsanlar neye dayandığı belli olmayan bir kibir içindedir. Doğal kaynaklar çok kolay tüketilebilir ve hatta bunun sonucunda yok edilebilir fakat onları yeniden yaratmak insana mahsus değildir (Fukuoka, 2018: 158). Tüm beden birleşip bir duyuyu oluşturmaktadır. Her gözenekten lezzet almak mümkündür. Doğanın parçası olmak bir bütüne ait olmak özgürlük hissini artıracaktır ve yaşamdan daha fazla keyif alınmasına olanak sağlayacaktır (Thoreau, 2018: 147).

Doğa bir bütündür ve gerekli tüm koşullar sağlanmadan insanlığın doğadan ayrı bir gelişim ve değişim göstermesi bu bağlamda mümkün değildir. İnsanların bütüncül bir gelişim ve değişimdeki rolü sadece öncü olmaktır (Findhorn Topluluğu, 2018: 152-154). Bütünden yalıtılan bir şeyin gerçek olma ve bütüne katkı sağlama durumu söz konusu değildir (Fukuoka, 2018: 49). Tanrı'nın mucizeleri hepimizin gözlemleyebilmesi adına sürekli tekrarlanmaktadır. Örneğin kırılğan bir ağaçtan güçlü sert elmalar oluşmaktadır. Her bir hücre ya da hücre grubu bir yaşam ağını oluşturmaktadır (Findhorn Topluluğu, 2018: 139-142).

Dünya'nın döngüsüne, dengesine ve onu oluşturan parçaların karşılıklı etkileşimine zarar vermek Tanrı'nın uygun gördüğü işleyişi bozmak demektir. Bu durum bazı duyarlı insanların geleceğe yönelik olumlu beklentilerini de mahvetmektedir. İnsan, diğer canlılar gibi bütünün bir parçası

olduğunu kavramak durumundadır. Eğer Tanrı'nın yarattığı düzene karşı bir plan ve amaç benimsenir ise dünyanın ilahi düzeni zorlanacaktır. Çünkü tüm yaratılanlar arasında büyük bir enerji etkileşimi mevcuttur. Doğaya ait güçler dünyanın dengesini düzeltmeye çalışan savunucu kişilerin desteğiyle ortaya çıkacaktır (Findhorn Topluluğu, 2018: 160-169). İnsanların birbirlerine karşı duyduğu korku ve aralarındaki bölünmeye şahit olmak, kirliliği ve çevresel yıkımların doğrudan etkilerini yaşamak, Güney Amerika'daki ülkelerin zengin ülkeler tarafından sömürülmesinin getirdiği kıtlığı, sefalet acılarını görmek, dünyanın değişmesi adına çalışılması gerekliliğini doğurmuştur (Featherstone, 2018: 280).

Doğal dengenin bozulması bir salgın gibi yayılmaktadır. Bunun sebebi insanların sınırlarını aşma ve kendilerini doğal olandan ayırıştırarak yapay şeylerle uğraşmalarıdır. Doğanın insanın hükmü altına girmesi sağlıklı bir durum değildir. Aksine insanın da tamamen doğanın hakimiyetinde olması da sağlıklı olacaktır. En iyi durum denge halidir. Doğayı oluşturan bölümlerden hiçbiri birbirinden yalıtılmış hale getirilememektedir. Bir bölüme karşı yapılan bir uygulama zincirleme olarak bütünü etkileyecektir. İnsanlar bazı yöntemler kullanarak dünyayı değiştirmek yolunda pek çok müdahalede bulunmuştur. İnsanlığın bu gelişimi oldukça iyi görünse de kötüyü ve dengesizliğe sebebiyet vermiştir. Şimdi ise bu sebep olunan kötülüklerin üzerine bir keşif başlamıştır (Findhorn Topluluğu, 2018: 221).

Günümüzdeki çevre kampanya ve çalışmalarının çoğu zararın kökten çözülmesine yönelik değil mecburen zararın kısıtlanmasına odaklanmaktadır. Örnek olarak balinaları kurtarma çalışmaları ve yağmur ormanları tahribatına karşı çıkma eylemleri gösterilebilmektedir. Aslında ekosistemleri dengelemek ve doğal habitatları korumak için, insanlığa ve gezegendeki tüm diğer hayatlara gerçekten yaşanabilir bir gelecek sağlamak için küresel bir tepki göstermek gerekmektedir. Sömürülen ve kötüye gitmeye devam eden dünyada tüm ekolojik tahribat çeşitleriyle karşılaşılıyor olduğumuz 21.yy'da ilerlerken, popüler kültürün göremediği mevcut yıkıcı gidişat farklı ve pozitif bir gelecek algısıyla bir an önce değiştirilmelidir (Featherstone, 2018: 295-299).

İnsanoğlu elinde imkanı olmasına rağmen karşılaştığı sorunlara karşı doğru çözümler üretememektedir. İnsan doğayla olan ilişkisini doğal şartlara uygun kuramadığı zaman ağır bedeller ödemek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle insan doğaya karşı olan saldırgan tavrını terk etmek zorundadır. İnsanın doğayla uyum içinde olan bir yaşam arayışı içerisinde bulunması ve kendi doğasına da uygun bir yaşam şekli oluşturması kaçınılmazdır. Eko-köy kavramı bu arayışın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Topbaş, 2010: 1). Doğa uzun bir süredir bizleri uyarmaktadır ve insanlar sonunda farkına varmaya başlamıştır. Doğanın düzenine ve dengesine dair kaygıları olan insanlar için bu çok iyi bir gelişme olarak algılanmaktadır. Bu farkındalıkla beraber bazı sistemleri revize etmek gerekmekte bazılarını ise kökten değiştirmek gerekmektedir. Böylelikle dünyada hep birlikte yaşanabilecek bir ortam oluşturulacaktır. Eko-köyler sistemleri revize ve yeniden düzenleme konusunda atılmış bir adım olarak faaliyet göstermektedir (Litfin, 2017: 15-17).

Eko-köylerin atmış olduğu bu adım tam anlamıyla bir gelecek inşası olarak yorumlanabilmektedir. Gelecek inşa etmek modern anlamda olduğu gibi sürekli bir teknolojik gelişim sergilemek demek değildir. Eko-köyler modern algıların dayattığı yapay gelişmenin yanı sıra sürdürülebilir bir gelişmenin peşindedir. Buradan hareketle eko-köylerin teknolojik gelişmelere karşı olan tavrının tamamen negatif olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Nitekim doğa ile uyum içerisindeki tüm gelişmeler eko-köylerin doğa ile olan uyumu yakalaması için büyük bir fırsattır. Hatta fırsat olduğu kadar motivasyon kaynağı özelliğini de bünyesinde taşımaktadır.

3. EKOLOJİK DÜŞÜNCE TEMELLERİ EKSENİNDE EKO-KÖYLERİN OLUŞUMU

Eko-köyler; kaynaklar üzerindeki kontrolü sağlamaya çalışan, güçlü ortak değerlere sahip, araştırma, sergileme ve eğitim merkezleri olarak etkinlikler yapan, topluluk halinde olmanın son derece önemli olduğu hiçbir yere bağımlı olmayan sivil girişimlerdir. Eko-köy modelleri adalet ve sürdürülebilirlik ile mutlu ve iyi bir hayat sürdürme arzuları arasında bir denge kurulmasına olanak tanımaktadır (Dawson, 2012: 50-69). Eko-köyler doğayla birlikte verilen bir mücadelenin ürünüdür. Geleceğe dair bir umut ışığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Açlık ve kıtlık tehlikesine karşın, dünyayı daha verimli hale getirebilmek için iyi bir yöntemdir. Bu sadece daha büyük, iyi ve gür bitkiler yetiştirme olanağından daha fazlasını sunmaktadır. Eko-köylerde bir vizyon vardır ve bu vizyon sayesinde insanların varlığı devam edecektir (Trevelyan, 2018: 17).

Dünya büyük ve sağlam bir yerküre olarak algılansa da oldukça kırılgan bir yapıya sahiptir. Canlılara ev sahipliği yapan bu varlık özen gösterilmeyi hak etmektedir. Canlılar gelip geçici yolculardır. Bu durum unutulmadan Dünya'nın geleceğine karşı sorumlu olunmalıdır. İnsanların daha hızlı üretim yapmak, daha hızlı yolculuk etmek, daha çok mevsimler üzerinde söz sahibi olmak, daha hızlı iletişim kurmak gibi amaçları Dünya'yı sınırsız bir kaynak deposu olarak görmeye itmektedir. Bu amaçla oluşturulan sistemler kurulurken Dünya'ya karşı sorumluluktan ödün verilmemelidir (Fombelle, 2018: 67-84).

Ekosistemi düşünmek, insanı da içine alan bir bütünü düşünmek anlamına gelmektedir (Balaban, 2014: 103). Ekolojik yerleşim yerine dahil edilen her şey bir bütüne aittir. Bu bütüne eklenecek her maddi veya manevi unsur zaman içerisinde kendisine yer bulacaktır. Uyumsuz olan, asla bütüne eklenemez ve bütünün yapısını bozmaya meyillidir. Bitkilerin gelişim süreci topluluğun gelişim süreciyle bağlantılı hale getirilirse bütünlükle uyum daha çok sağlanmış olacaktır. Bu yerleşim yerinde öğrenilen; her şeye yeni bir bakış açısıyla bakma bilincidir. Yenilik ancak böyle sağlanabilecektir (Findhorn Topluluğu, 2018: 37-74).

Eko-köyler gelecek için oluşturulan bir yaşam biçimi olarak görülmektedir. Bu oluşumları ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlerin barış içerisinde bütünleştirildiği yer olarak tarif etmek mümkündür. Eko-köyler emek yoğun faaliyetlerin yoğunlukta olduğu insan merkezli yerleşim yerleridir. Bu tip faaliyetler, dayanışma ihtiyacının ve bilincinin oluşmasını sağlamaktadır. Her eko-

köyün kendine has bir yönelimi vardır. Bu yönelim aynı zamanda kendine has bir duyarlılık ve faaliyet alanı oluşmasını sağlamaktadır. Bireyler, diğer bireylere ve çevreye saygı duymak koşuluyla nitelik ve yeterlilikleri doğrultusunda kendisini gerçekleştirebilmektedir (Topbaş, 2010: 1-2).

Eko-köyler iklim değişikliği ve kirliliğin farkındalar ve bu durumdan kurtulmak için bir çıkış yolu aramaktadırlar (Ayman, 2011: 55). Ekolojik krizin çözülebilmesi için planlamanın, yapılacak restorasyonların ve metotların ekolojik olarak uygulanması gerekmektedir (Scott, 2011: 60). Yenilikçi, yaratıcı, dikkat çekici, toplumdaki alternatif yaşam biçimlerini toparlayıp kucaklayıcı kısacası bir umut aracının yaratılması oldukça faydalı olacaktır (Dudu, 2011: 27). Eko-köylerle işbirliği sağlanarak doğa dostu üretim ve kullanım modelleri desteklenmelidir. Böylece sürdürülebilirliğe katkı sağlanabilecektir. Bunu yapmak için ille de kırsal alana gitmeye gerek yoktur. Yereldeki insanları desteklemek, onlardan ürün satın almak, örgütlenmelerine yardımcı olmak da desteklemek anlamına gelmektedir (Ayman, 2011: 55).

Değişime için herhangi bir ucundan başlamak gerekir. Eko-köylerin hikayesi tıpkı sahilde deniz yıldızlarını tek tek denize atarak kurtaran adamın hikayesine benzemektedir. Bu girişimi ne kadar bölge kurtarılsa o kadar iyi gözüyle bakan topluluklar olarak görmek gerekmektedir. Her türlü ekolojik yerleşke deneyimi denize atılarak yaşama döndürülen bir deniz yıldızıdır (Scott, 2011: 60). Yerel olarak gerçekleştirilen doğal yaşam girişimlerini evrensel boyuta taşımak gerekmektedir. Evrensel olarak atılmayan adımlar tam anlamıyla dünyayı değiştirmeyi başaramayacaktır. Küresel etki herkesin kendi hayatını değiştirmeye başlamasıyla mümkün olacaktır (Şahin ve Ataseven, 2011: 91-93). Bir sorunun ortaya çıkan sonuçlarıyla uğraşmak yerine soruna kökten müdahale etmek gerekmektedir (Fukuoka, 2018: 99). Ekolojik yaşamı gerçek olarak kurabilmenin yolu radikal bir kopuşun gerçekleştirilmesiyle mümkün olabilecektir (Şahin, 2011: 68).

Eko-köylerin belirli bir kalıbı yoktur. Hemen hemen hepsi kültürel, mimari, ekonomik, iklimsel koşullara bağlı olarak farklılık göstermektedir. Sürdürülebilir topluluklara her yerde rastlamak mümkündür. Bu topluluklar zengin ya da yoksul olabilmektedir. Kentte ya da kırsalda yapılabilmektedir. Tropikal, ılıman ya da çöl ikliminde faaliyet gösterebilmektedir. Eko-köylerin belirli birer dini inançları da mevcut değildir. Popüler dinlerin yanı sıra yerel dinlerin de etkin olduğu çeşitli inanç sistemine dayanan geniş bir yelpazede olabilmektedirler. Kentsel eko-köyler daha az araba kullanımı ve daha bir arada yaşamaya odaklı konutlara sahip olmaya dikkat etmektedir. Kırsal eko-köyler ise daha çok organik besin üzerine yoğunlaşmışlardır. Zengin ülkelerdeki eko-köyler toplumsal yabancılaşmaya ve aşırı ürün tüketimine karşı direnç göstermektedirler. Zengin olmayan ülkelerdeki eko-köylerde ekonomik ve ekolojik açıdan sürdürülebilirliği sağlama imkanları aranmaktadır. Bazı eko-köylüler politik anlamda kendilerini ifade etmeyi yeğlerken; bazıları sadece yaşam tarzlarına odaklanıp bu yolla kendilerini ifade etmeyi tercih etmişlerdir (Litfin, 2017: 26-34).

Eko-köylerin standardize edilmesi mümkün değildir. Belirli standartlara sahip olamaması nedeniyle de kesin bir tanımını ortaya koymak oldukça güçtür. Fakat 16. yy' dan 21. yy' a kadar sürdürülebilir topluluk ütopyasının tanımlanmasında kullanılan kavramların incelenmesi sonucunda bazı kavramsal çıkarımlar yapılabilmektedir. Bu çıkarımlar; yeni yaşam tarzı oluşturma, komün bir şekilde yaşama, kentsel çözümlene yapma, yerleşim önerisi belirleme, bütünü kapsayan bir sistem oluşturma, eko-köyü yorumlama, strüktürel yapıyı oluşturma, ortak uyumu sağlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik gelişmeler, kültürel yenilikler ve ideolojik değişimler, çalışan nüfusun iş kapasitesinin zorlanması, sanayileşmenin getirdiği toplumsal sorun ve sıkıntılar 20. yy' ın ikinci yarısından sonra bireylerin doğal ve tarihi olana ilgisini ve verdiği önemi artırmış; beğeniler ve beklentilerde değişim görülmeye başlanmıştır (Asımgil, 2017: 95-97).

Eko-köyler, kentteki kişilerin günlük yaşamdan uzaklaşıp köydeki sosyal hayatta aktif bir rol oynayabilecekleri bir yerleşim yeridir. Farklı bir toplumsal şekillenmeye ve çeşitlenmeye sebep olmuştur. Bir eko-köy yerleşimi oluşturmaya yönelik genel-geçer, ortak bir yöntem mevcut değildir. Her eko-köy yerleşiminin kendine özgü bir kurulma hikayesi ve amacı olduğu gibi kuruluş yöntemleri ve kuruldukları yerin coğrafi özellikleri bakımından da farklılık göstermektedir. Eko-köylerin ortak özellikleri çok olsa da oluşum sürecindeki ortaya çıkış serüvenleri veya amaçları birbirinden farklı olabilmektedir. Bu nedenle eko-köyleri ortak bir tanımın kapsayıcılığı içerisine sokmak oldukça zordur. Yine de eko-köylerin bazı özellikleri eko-köylerin geneli hakkında fikir sahibi olmaya olanak sağlamaktadır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 40-42).

Eko-köyler güçlü ortak değerlere sahiptirler. Ekolojik, sosyal kaygıların yanı sıra ruhsal ilgiden dolayı da meydana gelebilmektedirler. Ekolojik iyileştirme sağlama, topluluk yaşamını güçlendirme, yerel ekonomiyi atıl durumdan kurtarıp harekete geçirme veya manevi duyguların derinliğine dalma gibi amaçları olabilmektedir. Bu yerleşmeler; insani değerlere saygılı bir ekonomik düzen kurmak, katılımcılığı esas alan iletişim ve yönetim ağı geliştirmek, yenilenebilir enerji sistemlerine yönelmek, doğal yöntemlerin kullanıldığı etkin bir tarımsal dolaşım oluşturmak, bütüncül ve verimli bir eğitim anlayışı benimsemek üzerine sürekli çalışmaktadır. Bu oluşumlardan bazıları başarılı bir gelişme süreci geçirip; elde ettikleri yaşam modelini içinde buldukları yerel topluma veya daha uzağa aktarabilmektedir(Asımgil, 2017: 98-102).

Eko-köyler; endüstrileşen dünyada, toplulukların ihtiyaçlarını en uygun düzeyde karşılamakta ve onlara değişik deneyimler sunmaktadır. Bu nedenle yıllardır arta gelen bir trende sahiptir. Eko-köyler kentsel alanlardan doğal yaşam alanlarına kaçış olarak değerlendirilebileceği gibi kentsel alanların yaşama düzeyinin kısıtlanması sonucu yaşanılmaz hale gelmesi durumuna karşı üretilmiş ilk senaryoların uygulaması olarak da görülebilir. İdeal eko-köy modellerinin çağımızda yaşanmakta olan küresel ölçekteki çevre krizi sebebiyle ortaya çıkan veya daha sonra çıkabilecek olan olumsuz durumlara karşı bu olumsuz durumu değiştirecek yeni bir yaşam önerisi sunduğu söylenebilir. Eko-

köy felsefesi modern ve endüstriyel olanı; geleneksel bilgi birikimi ile beraber kullanmalıdır. Geleneklerle elde edilen tecrübeler yerel flora ve fauna ile iç içe geçmiş bulunmaktadır. Eko-köyler; literatürde yer alan kapsamlı tanımlamalara bakıldığında topluluk için gerekli olan bütün hizmetlerle donatılmış komünal yaşam tarzına sahip köy tipi bir yerleşme modelidir. Çoğunluğu alışıldık tarzda olan tarihi değere sahip yapılardan oluşmaktadır. Çok farklı yaş ve iş grubuna hitap eden bir yaklaşıma sahiptir.

4. EKO-KÖYLERİN EKOLOJİK YAŞAM TEMELİNDE ŞEKİLLENEN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Eko-köy düşüncesi ve uygulanması oldukça yeni bir olgudur. Dünya'nın çeşitli yerlerinde kurulmuş eko-köylere rastlamak mümkündür. Eko-köyler küresel olarak da bir örgütlenme içerisine girme çabasıdadır. Eko-köyler kısa vadede değil uzun vadede katkı verecek bir fikrin ürünüdür. Bu eğilim şehirlerde olabileceği gibi şehrin dışına kaçma düşüncesi olarak da karşılık bulabilmektedir (Topbaş, 2010: 5).

Eko-köyler; insan etkinliklerinin doğayla uyumlu ve doğaya saygılı bir şekilde yürütüldüğü bir yaşam şeklidir. 1994'te Dünya üzerindeki tüm eko-köyler arasında bir bağ meydana getirmek, yeni projeler oluşturmak ve hali hazırda var olan projeleri geliştirmek amacıyla "Küresel Ekolojik Köyler Ağı(GEN)" kurulmuştur (İkinci, 2011: 61). GEN kendisini; bir araya gelip fikir paylaşan, teknoloji takası yapan, kültürel ve eğitimsel rehberler, programlar, bültenler üreten, alınmış olandan daha fazlasını çevreye vererek sürdürülebilir bir yaşam kurmaya kendini adanmış bireysel ya da tüzel kişilerden oluşan bir küresel konfederasyon olarak tanıtmıştır. Esas amaç tüm dünyada sürdürülebilir bir evrim yaratmaktır. Bu bağlamda GEN; ortaya çıkan yeni eko-köy girişimlerine son derece destek vermektedir (Dawson, 2012: 26-27). Böylece eko-köyler küresel bir etkileşim alanına sahip olmuştur.

GEN için üç bölge merkezi kurulmuştur. Bunlar; GEN Avrupa ve Afrika, Amerika Kıtaları Eko-köy Ağı ve GEN Okyanusya ve Asya'dır. GEN kuruluşunun öncelikli görevi eko-köy sayısını artırmak değildir. Eko-köy fikrini dünyada bir farkındalık haline getirme amacı söz konusudur (Litfin, 2017: 26-29, 62). GEN'in gelişim programının temel eksenini şu üç maddeden oluşmaktadır (Topbaş, 2010: 4);

1. Daha nitelikli bir yaşam, daha temiz toplum ve çevre için negatif etkileri azaltacak alternatif çözümler sunmak için programların hazırlanması.
2. Sürdürülebilir projeler için bu ekseninde teknoloji ve işletmelerin gelişime tabi tutulması.
3. Bilgi ve beceri alışverişi için uluslararası bir ağ geliştirilmesi.

1999-2000 yıllarında eko-köyler ağıyla bağlantılı olan grupların ortaklaşa yürüttüğü çalışmalardan eko-köylere ait 6 temel esas ortaya çıkmış bulunmaktadır (Topbaş, 2010: 2-4);

- Özerklik; ekonomik ve enerji konularındaki bağımsızlığı ifade etmektedir.

- Birlikte Yaşama; insanların birbirlerini farklılıklarıyla kabul ederek barışçıl bir ilişki ağı içerisinde ahenkle birlikte yaşayabilmesidir.
- Açık Olma; yöredeki diğer sakinlere ve kurulan eko-köyü tanımaya gelen grup veya bireylere karşı kapalı olmama durumudur.
- Saygı Duyma; temel olarak doğaya saygıyı belirtmekle birlikte kendi düşünce ve fikirlerini zorla kabul ettirmeye çalışmadan örnek bir yaşam sergilemek oldukça önemlidir. Öncelikle kendine saygılı olmak gerekmektedir. Karar alınması sırasında ise görüş birliğine yatkınlık, diğer görüşleri dinleme kapasitesinin yüksekliği, samimi ve sıcak bir diyalog becerisine sahip olmak da saygı duyma esasının içerisinde yer almaktadır. Saygı duyma; uygun modellerin geliştirilmesi ve yaratıcılığın teşviki hususunda kurulan topluluk için önemli bir yere sahiptir.
- Dayanışma; dengeli bir işleyiş oluşturulması bakımından yeni ya da zor bir faaliyet üstlenen kişi veya kişilere yardım edilmesini ifade etmektedir. Aktif bir dayanışma; iyi bir yaşam için gerçekleştirilen zorlu süreçte teşvik edici bir rol üstlenir.
- Kişisel İnanca Özgürlük; İnanç kişiseldir ve açıklanması tam olarak mümkün olmayan bir deneyimdir. Birbirinden farklı dünya düzeni ile ilgili duyguların özgürce yaşanması gerekmektedir.

Eko-köylerin mevcut köylerden farkını incelemektedir. Bu farklılıklar ekolojik, kültürel, sosyal ve ekonomik olarak dört husus üzerinden değerlendirilmektedir (Topbaş, 2010: 3-4);

- 1) Ekolojik açıdan; mevcut köylere bakıldığında çevre hassasiyeti eko-köylerdeki gibi değildir, oldukça geri durumdadır.
- 2) Kültürel olarak ise; eko-köyler mevcut köylere göre ortak değer üretme ve geliştirmede, insanlar arası dostluk içinde güzel ilişkiler kurulmasında daha iyi durumdadır.
- 3) Sosyal açıdan bakıldığında ise; paylaşma ve dayanışma konularında eko-köyler daha iyi durumdadır.
- 4) Ekonomik açıdan ise; yerel ekonomiyle bütünleşme durumu mevcut köylerde daha az görülmektedir.

Eko-köylerin devamlı sürdürülebilir kalkınma göstermesi gerekmektedir. Bu yerleşim yerlerinin üyeleri, köyün kendi ekonomisini oluşturmak ya da var olan ekonomiyi geliştirmek adına çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Bölgeye yapılan turistik gezi ve ziyaretler, ekolojik tarım ürünlerinin pazarlanması, doğayı koruma ve ekolojik yaşam üzerine verilen çeşitli eğitimler sürdürülebilir eko-köy etkinliklerine örnek teşkil etmektedir (İkinci, 2011: 63). Atmosferdeki karbondioksit birikimi fosil yakıt kullanımına bağlı insan kaynaklı küresel ısınma yaratmakta ve tüm dünyanın sağlığını olumsuz etkilemektedir (Featherstone, 2018: 293-294).

Kentlerdeki aşırı nüfus güvensiz ve tehlikeli bir ortamın oluşmasına sebebiyet vermektedir. Kentin aşırı gürültüsü insanlığın haykırılarına benzemektedir (Le Guin, 2019: 10-18). Ekolojik topluluk, mahallemizde yaşayan her canlıya saygı duyulmasını gerektiren bir anlayışa sahiptir. Topluluk ihtiyaçları kendi içerisinde karşılanmakta dışarıya bağımlılık en aza düşürülmektedir. Türkiye biyolojik kapasitesinin % 59 oranında üstüne çıkmış bulunmaktadır. Bununla beraber Türkiye’de bu

konu ile ilgili hızla artan bir duyarlılıktan söz edilebilmektedir. Türkiye’de ekolojik yaşam odaklı projeler üretilmektedir. 2003’de Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği TaTuTa (Tarım, Turizm, Takas) projesini başlatmıştır. Bu projenin hedefi kırsal bölgelerde ekolojik ürün yetiştiren doğayla dost ve sürdürülebilir olan yerler geliştirmektir (İkinci, 2011: 64-65). Eylemlerimiz düşüncelerimizi özgürleştirmektedir (Fombelle, 2018: 61).

Eko-köylerdeki zorlukları ve çıkmazları çözüme kavuşturmak adına Türkiye’de de bazı kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşlar; EKİLAT (Eko-köyler İletişim Ağı), Buğday: Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, EKOYER (Eko Yerleşkeler Ağı)’dır. Arzu eden kişiler, bireysel ya da toplu olarak eko-köylerde konaklayabilir. Orada geçirilen zaman aralığında ziyaretçiler maddi ve manevi olarak bu oluşumların devamlılığına ve gelişimine katkı sağlamaktadır (Asımgil, 2017: 102-104).

Buğday: Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği TaTuTa Projesi ile; ekolojik yaşam süren gruplar veya bireyler arasındaki iletişim güçlendirilmektedir. Kırsal nüfus için doğal döngülerle hareket eden yaşamsal kaynakların sağlıklı kullanımına örnek teşkil edecek yerler oluşturulmaktadır. Kent insanlarının ekolojik yaşam biçimini tanımaları sağlanmaktadır. Ekolojik yöntemler, deneyimler ve bilgi paylaşımları ilk elden yapılmaktadır. Toprak, hava, su, iklim ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına, sürdürülebilirliğine katkı sunulmaktadır (Aydın, 2012: 44). Bu projede yer alan kuruluşlar yereldeki insanların ve ziyaretçilerin bilgi, beceri ve tecrübesinden yararlanarak çevreye zarar vermeyen bir yaşam oluşturmanın öncüleri olmuşlardır (Scott, 2011: 59).

Eko-köyler sürdürülebilirlik ekseninde geleceği teminat altına alacak tohumlar olarak görülmektedir (Litfin, 2017: 27). Sürdürülebilirliğin bir yaşam modeli haline gelmesi en temel olarak gıda, barınma, sağlık, eğitim ve güvenlik de sürdürülebilir olarak kurgulanmak durumundadır (Scott, 2011: 58). Sürdürülebilirliği sağlamak ve kendi kendine yeter duruma gelebilmek için ekolojik, ekonomik, sosyal sorunlar çözüme kavuşturulmalıdır. Oluşturulan yerleşimde yaşayacak kişilerin yerel ile uyum sağlayabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda bir yerin, yöresel, fiziksel, ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel özellikleri üzerinde kurulması planlanan yerleşim modeline fazlaca katkı sağlayacaktır. Yörenin etrafından bölgeye özgü veriler toplanmaktadır. Böylece bölgeyle uyumlu bir doğal yaşam alanı oluşturulabilecektir. Eko-köylerin; yerel bilgilerin, geleneksel teknik ve uygulamaların bilincinde olan bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Bunun sonucunda, her yörenin özellikleri kendi kültürel yapısına göre farklılık göstereceği için başka yörelerde kendine has, birbirinden farklı bir şekilde karakterize edilmiş eko-köy oluşumları boy göstermiş olacaktır (Asımgil, 2017: 107-108).

Krizlerin son bulabilmesi adına yapılacak olan, evrensel değerlerle düşünebilmektir. Yerel dinamikler ve kaynaklarla doğru orantılı hareket edilmelidir. Dünya üstündeki gelmiş geçmiş her türlü kültürün bilgisi ve deneyimi yeni oluşturulacak topluluklar için bir şans niteliği taşımaktadır. Kırsalda kurulan ekolojik yerleşkeler o bölgede yaşayan yerel halkı da kendi uğraşlarına dahil ettikleri sürece başarılı olabileceklerdir. Geleneksel yapılardan çok şey öğrenilebilecektir (Ayman, 2011: 55). Sürdürülebilir

yaşamın zihinsel ve pratik dönüşümünü sağlayan en önemli etken, kurulan yapının kültürel değerlerden ve dolayısıyla yerel halktan faydalanması ya da onlardan destek almasıdır (Scott, 2011: 59).

Ekolojik yerleşimde köy modelinin benimsenmesinin sebebi insanlar ile kaynaklar arasında yakın ilişkinin söz konusu olmasıdır. Köy modelinde çiftçiler buğdayını öğütenden, nehri kirleten kimselere kadar herkesi daha kolay tanıyabilmekte ve tespit edebilmektedir. Sonuçları bizzat kendisini, akrabalarını ve komşularını etkileyecek pratikler daha çok özeni beraberinde getirmektedir. Her köyde olduğu gibi kötü davranışların hem ekolojik hem de toplumsal dengeyi bozması söz konusu olmaktadır. Lakin toplumsal güç küçük yerleşim yerlerinde daha etkin bir rol oynama yeteneğine sahiptir. Eko-köylerin amacı geçmiş köy yaşantısına tamamen geri dönmek değildir ancak yaşanabilir ve sürdürülebilir ekonomiler kurmanın en etkili yolu olarak köy tipi yerleşimi seçmişlerdir (Litfin, 2017: 112). Ekolojik yaşamın başlaması adına en verimli olan yerleşim tipi köyler; zamanla soylu kişilerin yaşadığı semtlerin yerini almalı, sanatın efendisi haline gelmelidir (Thoreau, 2018: 125-126).

Aşırı zenginlik yalnızca aşırı satın alma duygusunu besleyecektir. Ekonomi, eko-köyler ile ilerleyen bir eğitim deneyimine tabiidir. Eko-köyler en iyi sürdürülebilir ekonomi için laboratuvar niteliği taşımaktadır. Her türlü yenilikçi finansman işlemlerine, yatırım tercihlerine hatta yeni para birimlerine rastlamak mümkündür. Ekoloji ve ekonominin kelime kökenleri aynıdır. İkisi de Yunanca “*oikos*” kelimesinden türemektedir. Ekoloji doğal kaynakların sömürüye dayanmayan aile içi yönetimini; ekonomi ise onun mali kriter ve kaynaklarının yönetimini içermektedir. Bu nedenle kaynak yaratma, üretim, tüketim ve atık işlemleri yaşam çemberiyle uyumlu hale getirilmelidir. Bunun için ise ekonomik sistemin değişmesi lazımdır. Başka canlıların ve ekosistemlerin zarar görmesi pahasına sömürüye dayalı ucuz ticaret üzerine kurulmuş bir ekonomi kabul edilmemelidir.

Eko-köylülerin çoğunluğu zengin ülkelerde olan açlık sınırının altındaki miktarlara rahatça yaşayabilmektedir. Bunun sırrı sadelik, kendi kendine yeterlilik ve paylaşımdır. Kırsal alandaki her eko-köy kendi gıdasının neredeyse tamamını kendi üretmektedir. Kentsel eko-köyler de gerekli ürünleri kırsal eko-köylerle olan ilişkileriyle temin etmektedir. Ekonominin amacı dünyadaki ekosistem ile insanın iyi yaşam seviyesini bir arada tutmak olmalıdır. Bu nedenle doğru geçim kaynağı bu ekonominin bütünleyici bir parçası olacaktır. Eko-köylerde uygun görülen sistem sadece ekoloji, ekonomi ve kültür dengede kaldığı zaman başarıya ulaşabilecektir. Yükselmekte olan yakıt fiyatları, iklim değişikliğinin artması ve bunlarla doğru orantılı ekolojik tahribat ekonomiyi yerele taşımanın zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Para topluluktan çıkmadan bir sürü elden geçmektedir. Bunlar sürdürülebilir ve yaşanabilir doğru geçim kaynağı benimsediğinde olumlu ekonomik sonuçlar doğuracaktır (Litfin, 2017: 114-124).

Eko-köylerin ekonomik vizyonu yerel ekonomileri ekosistemin refahıyla ilişkilendirmektir. Eko-köylerde ihtiyaçlar büyüme ekonomisi tarafından üretilen yapay ihtiyaçlara bağlı değildir. İç gözlem

ve kolektif akıl ihtiyaçların belirleyicisidir. Sağlıklı bir ekonomide amaç; gerçek bir zenginlik yaratmak ve yaşamı ilerletmektir. Ekoloji, ekonomi ve toplum, ilişkiler ağı çerçevesinde birbirlerini sarmaktadırlar. Eko-köylerin tamamı sürdürülebilir ekonomiye tam olarak ulaşmasa da ipuçlarını bünyesinde barındırmaktadır. İnsanın doğa dışı modernitesi sınır noktasına geldi ise doğal olarak ekonomisi de sınır noktasına gelmiş demektir. İnsanlar kendilerini ekolojik ağın içindeki bir parça olarak algıladıkları zaman yeni bir yaşama kapılar açılacaktır. Eğer insanlar ne kadar çabuk bu yola girişirse daha iyi bir dünya o kadar kolay ve yakın tarihte oluşturulabilecektir (Litfin, 2017: 124-130).

Eko-köylerin tecrübesinden faydalanmak için herhangi bir eko-köye mensup olmak gerekmemektedir. Sürdürülebilir ve yaşanabilir bir gelecek için nerede bir araya gelinirse oraya bu tohumları atmak mümkündür. Gezegen için yapılması gerekli olan şey karşılıklı bağımlılık gerçeğini içselleştirmektir. Dünya'daki eko-köylülerin nüfusu yaklaşık iki milyar civarındadır. Bu da dünya nüfusunun yaklaşık olarak % 0.03'üne tekabül etmektedir. Zaman tüm insanlığa eko-köy inşa etmek için yeterli görünmemektedir. Fakat bulunulan yerlerde onların felsefesini benimseyip toplumsal amacımızı değiştirmek mümkündür. Mahallelerin enerji tutup depoladığı, şehirlerin atık üretmediği, gerek özel gerek kamu sektöründe günü kurtaran politikaların değil geleceği kurtaran politikaların uygulandığı bir yerin hayal edilmesi eko-köylerin benimsediği toplumsal amaç adına heyecan vericidir. Bununla birlikte söylenebilir ki ekolojik toplulukta herkese yer bulunmaktadır. Topluluk üyelerinin erkek, kadın, yaşlı, genç, okur-yazar olmayan, yüksek derece öğrenim görmüş olan, köylü, kentli olması iyi ve büyük bir sentezi beraberinde getirmektedir (Aggarwal, 2018: 9). Fakat Eko-köyler bireyler arası doğrudan ilişkilere izin verecek büyüklükte olmalı, daha fazla büyümemelidirler (Dudu, 2011: 21).

Ekolojik yerleşim yerlerinde modern konfor yoktur. İçme suyu kaynaktan kovalarla taşınmakta, yemekler odun ateşinde pişirilmekte, aydınlatma mum veya yağ lambalarıyla sağlanmaktadır. Ekolojik yerleşim yerlerinde neredeyse bütün işler geleneksel el aletleriyle yapıldığı için, küçük bir araziye bakmak bile çok emek gerektirmektedir (Korn, 2018: 20-21). Bir bitkinin doğasına uygun yaşamayınca öldüğü gibi insanlar da doğasına uygun olmadıkça yaşayamayacaktır (Thoreau, 2001: 295).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan aşırı tüketim eksenindeki standartlaşma ve küreselleşme, ekolojik denge üzerinde çok ciddi tahribat yaratmaya başlamıştır. Nitekim sınırlı sayıdaki kaynakların sınırsız bir şekilde tüketilmesi durumundan beslenen kapital sermaye sahiplerinin bu tüketim algısı ekseninde insanların hareket etmesine yönelik stratejiler geliştirmesi ve bunu insanlara empoze etmesi insan ve doğa ilişkisini çok ciddi bir şekilde yıpratmıştır. Bu durum doğaya karşı hassas bir tavır sergileyen ekolojik düşüncenin atmış oldukları somut adımları sıklaştırmasına neden olmuştur.

Eko-köy oluşumları da böylesi bir farkındalığın sürdürülebilir bir dünya kurgusu oluşturabilmek adına atılmış olduğu adımlardan bir tanesidir. Eko-köyler doğa ve insan ilişkisinin denge ve saygı çerçevesinde bir bütün teşkil edecek düzeyde kalmasını savunmaktadır. Geleceği düşünmeden gerçekleştirilen kaynak tüketiminin yarattığı olumsuzlukların önüne geçmek isteyen eko-köyler, kendi kendilerine yete bilen ve gelecek nesillere kaynak aktarımını en üst düzeyde yapabilen yaşam alanı tasarısıdır. Bu yaşam alanları içerisinde yaşayan insanların hem doğayla hem de insanla olan ilişkileri doğal süreçler içerisinde şekillenmektedir. Nitekim ilişkiler ortak bir amaç için kendi haline bırakıldığı zaman içerisinde oluşturulan toplumun tüm dinamikleri yerine oturmuş olacaktır. Eko-köyler, doğa ile uyum sağlandığı takdirde günümüzde meydana gelen hiçbir çevresel soruna artık rastlanmayacak düşüncesini benimsemektedir.

Eko-köyler yerel değerlere oldukça saygılıdır. Her yörenin kendine has doğal özellikleri ve güzellikleri vardır. Bu çerçevede yerel imkânlar ile yerel üretim yapılmakta geri dönüştürülemeyen hiçbir unsura eko-köylerde yer verilmemektedir. Eko-köy sakinlerinin konaklayacakları yerler yerel malzemeler kullanılarak inşa edilmekte, beslenme ihtiyacı için ise yerel koşullar altında ne yetişiyorsa o tüketilmektedir. Eko-köyün bulunduğu alan neyin üretimine ve tüketimine elverişli ise eko-köyün hayat idamesi de ona göre kurgulanmaktadır. Doğal denge içerisinde eko-köy yerleşkesinin bulunduğu bölgeye uygun olmayan ürünlerin bir takım değişim ve dönüşüm aşamalarından geçirilerek üretilmeye çabalanması eko-köylerin ekolojik yaşam mantığına ters düşmektedir. Bu nedenle coğrafi nitelikler neyi gerektiriyorsa o gerekler doğrultusunda yaşam sürülmektedir.

Eko-köyler GEN topluluğu aracılığıyla uluslararası bir ağ özelliği gösteren bir örgüt yapısı haline bürünmüştür. Bu GEN topluluğu, ülkelerin kendi içerisinde yer alan sivil toplum örgütleriyle de iş birliği içerisinde. Türkiye'deki EKİLAT ve TaTuTa oluşumları eko-köylerin birlikteliklerine ve dayanışmalarına öncü olmaktadır ve bu kuruluşlar GEN topluluğuyla koordineli bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu nedenle eko-köyler kendi bölgelerinde erişemedikleri imkanlara diğer eko-köyler vasıtasıyla erişebilmektedir. Örneğin hayvancılık yapılabilen bir alana konuşlanmış olan bir eko-köy ile tarımsal alana konuşlanmış olan bir eko-köy kurulan bu örgütsel ağlar vesilesiyle birbirlerinden ürün temin edebilmektedir.

Eko-köyler aynı zamanda bir geri dönüşüm tesisi gibi çalışmaktadır. Eko-köylerin kuruluş aşamasında özellikle de ekolojik yapı inşalarında bölgede atıl olan yapılar ekolojik hassasiyetle yeniden yaşam döngüsüne kazandırılmaktadır. Gerçekleştirilen faaliyetlerin hepsi geri dönüşüm endeksli bir perspektifle değerlendirilmekte üretilen bir ürün her özelliğiyle ekolojik denge içerisine dahi edilmektedir. Öyle ki bu köyler yenilenebilir enerji kaynaklarından yerel şartlar doğrultusunda faydalanmakta; kendi atıklarını ise tarımsal faaliyetlerde gübre olarak değerlendirmektedir. Örneğin debisi yüksek dere kenarlarına yakın alanlarda bulunan eko-köyler; su akış hızından yararlanarak enerji üretimi gerçekleştirirken; güneş ışığına çok daha fazla maruz kalan bölgelerde yer alan eko-

köyler güneş enerjisinden yararlanarak enerji ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Böylece olabildiğince karbon ayak izi sifıra yakın tutulmakta ve insan-doğa ilişkisine hiçbir şekilde zarar vermeme hassasiyetiyle tamamen ekolojik bilinç doğrultusunda hareket edilmektedir.

Sonuç olarak eko-köylerin sürdürülebilirlik ekseninde ekolojik denge unsuruna sıkı sıkıya bağlı prensiplerle hareket ettiği görülmektedir. Eko-köyler'in amacı bu güne kadar ki tahribatın negatif etkilerini insan ve doğanın organik ilişkisi perspektifinde sıfır karbon ayak izi bırakarak minimum seviyeye getirip yok ederek mümkünse tam anlamıyla ortadan kaldırmaktır. Bu nedenle de ekolojik denge bağlamında hareket ederken doğa-insan ilişkileri düzenlenirken bugüne kadar ki insan üstünlüğünün ilişkiye vermiş olduğu zararı nötrlemek adına eko-köylerde doğanın üstün olduğu bir anlayışla hareket edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aggarwal, P., (2018). Hindistan Baskısına Yayıncının Önsözü. M. Fukuoka içinde, *Ekin Sapı Devrimi* (pp. 7- 18). İstanbul: Kaos Yayınları.
- Asımgil, B., (2017). XVI. Yüzyıldan Günümüze Eko- Köylerin Tanımlama Yaklaşımlarına Göre Karakteristik Özelliklerinin Saptanması. *Trakya Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, cilt.2, sa. 18, 95- 111.
- Aydın, O., (2012). AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye' de Kırsal Turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, cilt. 14, sa. 23, 39- 46.
- Ayman, O., (2011). Soruşturma. *Doğa Düşünce Siyaset Üç Ekoloji*, 53- 56.
- Balaban, Y., (2014). *Organik Tarım*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Dawson, J., (2012). *Ekoköyler: Sürdürülebilirliğin Yeni Ufukları*. İstanbul: Sinek Sekiz Yayınları.
- Dudu, D., (2011). Gönüllü Sadelik. *Doğa Düşünce Siyaset Üç Ekoloji*, 9- 32.
- Featherstone, A., (2018)., 21. Yüzyılda Doğa ile Eş Yaratım. F. Topluluğu içinde, *Ekoköy Findhorn* (pp. 279- 299). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Findhorn Topluluğu (2018). *Ekoköy Findhorn*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Fombelle, T., (2018). *Boşlukta Yaşam*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Fukuoka, M., (2018). *Ekin Sapı Devrimi*. İstanbul: Kaos Yayınları.
- Güleryüz, M., (2013). *Bir Ütopya Hareketi Olarak Eko- Köyler: Türkiye'deki Örnekler Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İkinci, Ö., (2011). Doğayla Uyumlu Yaşamın Adresi: Ekolojik Köyler. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, 61- 65.
- Kayır, G., (2003). *Doğaya Dönüş*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kılıç, B., & Kurnaz, A., (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, cilt.2, sa.4, 39- 56.
- Korn, L., (2018). Sunuş. M. Fukuoka içinde, *Ekin Sapı Devrimi* (pp. 19- 27). İstanbul: Kaos Yayınları.
- Le Guin, U., (2019). *Yuvaya Dönüş*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.
- Litfin, K., (2017). *Ekoköyler Sürdürülebilir Bir Toplum İçin Dersler*. İstanbul: ALFA Araştırma.

- Rose, J., (2014). *Ekoköyler: Yeni Rotamız*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Rose, J., (2008). *Giriş*. J. Rose içinde, *Ekoköyler: Yeni Rotamız* (pp. 15- 16). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Scott, E., (2011). Soruşturma. *Doğa Düşünce Siyaset Üç Ekoloji*, 56- 58.
- Şahin, Ü., & Ataseven, A., (2011). Yüksel Selek' le Söyleşi: " İKD' den Feminist Harekete, Kominist Ütopyadan Yeşiller Partisi' ne ". *Doğa Düşünce Siyaset Üç Ekoloji*, 71- 98.
- Şahin, Ü., (2011). Rudolf Bahro' nun "Komünler Kurma Cesareti"ne Şerh. *Doğa Düşünce Siyaset Üç Ekoloji*, 61- 68.
- Thoreau, H., (2018). *Walden Gölü Ormanda Yaşam*. İstanbul: Say Yayınları.
- Topbaş, E., (2010). Ekolojik Köyler: İnsanın Doğal Yapısına Dönme Denemeleri. *Ecotopian Network*, 1- 6.
- Trevelyan, S. G., (2018). Önsöz. F. Topluluğu içinde, *Ekoköy Findhorn* (pp. 15- 24). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Turan, C., (2017). Çevirenin Önsözü. H. Thoreau içinde, *Walden Gölü Ormanda Yaşam* (pp. 7- 10). İstanbul: Say Yayınları.